

KS. MGR LIC. PAWEŁ LEWANDOWSKI
Katolicki Uniwersytet Lubelski Jana Pawła II

Modlitwy w celu osiągnięcia uzdrowienia pochodzącego od Boga w prawodawstwie Kościoła

W ostatnim czasie w wielu polskich parafiach rozprzestrzeniają się nowe formy aktywności duchowej i duszpasterskiej, mające na celu wyproszenie u Boga uzdrowienia. Wśród wiernych powstają wspólnoty modlitewne, które zwłaszcza poprzez specjalne celebracje liturgiczne dążą do realizacji tego celu. Jak zauważa Cz. Krakowiak, zgromadzeniom tym zwykle przewodniczą duchowni lub świeccy rzekomo mający charyzmat uzdrawiania. Wspomniane grupy modlitewne w połączeniu z celebracjami liturgicznymi zanoszą do Boga prośby o uzdrowienie i ogłaszają, że takie uzdrowienia miały miejsce. Wszystko to rodzi wśród wiernych przekonanie, że tego rodzaju spotkania powodują odzyskanie zdrowia, a prowadzący je są ludźmi obdarzonymi wyjątkowymi darami¹. Co więcej, wielu duszpasterzy zdaje się rywalizować między sobą, szukając coraz to nowszych, bardziej atrakcyjnych dla ludzi form prowadzenia tych grup. Chociaż ustawodawca kościelny wydał stosowne dokumenty normujące przedstawną wyżej problematykę, w materii tej nadal pojawiają się nadużycia. Z tego też względu w niniejszym artykule przedstawione zostanie aktualne prawodawstwo Kościoła odnośnie do modlitw w celu osiągnięcia uzdrowienia pochodzącego od Boga.

---

¹ Por. Cz. Krakowiak, *Modlitwy o uzdrowienie chorych. Na marginesie Instrukcji Kongregacji Nauki Wiary z 14 IX 2000 r.*, „Przegląd Powszechny” 4(2001), s. 25.

Modlitwa w celu osiągnięcia uzdrowienia

Zakładając akceptację woli Bożej, samo pragnienie człowieka chorego, aby stać się zdrowym, jest głęboko ludzkie i zrozumiałe. Uzdrowienie jest powiązane z doświadczeniem chrześcijańskim od samego początku, gdyż to najpierw sam Chrystus „przeszedł przez życie, dobrze czyniąc i uzdrawiając wszystkich, którzy byli pod władzą diabła” (Dz 10,38)². „A była w Nim moc Pańska, tak że mógł uzdrawiać” (Łk 5,17). Jezusowe uzdrowienia nie ograniczały się jednak tylko do wyzwolenia człowieka spod wpływu szatana. Całą publiczną działalność Chrystusa charakteryzowały różnego rodzaju uzdrowienia, które stanowiły znaki Jego mesjańskiej misji. Św. Mateusz informuje, że Jezus „obchodził wszystkie miasta i wioski. Nauczał w tamtejszych synagogach, głosił Ewangelię o królestwie i leczył wszystkie choroby i wszystkie słabości (Mt 9,35). Tę moc uzdrawiania zmartwychwstały Chrystus przekazał apostołom, polecając im przed swoim wniebowstąpieniem, aby szli na cały świat i głosili Jego orędzie zbawienia: „I rzekł do nich: «Idźcie na cały świat i głosicie Ewangelię wszelkiemu stworzeniu! Kto uwierzy i przyjmie chrzest, będzie zbawiony; a kto nie uwierzy, będzie potępiony [...]. Na chorych ręce kłaść będą, a ci odzyskają zdrowie»” (Mk 16,15-16.18b). Apostołowie rozumieli, iż powierzona im moc uzdrawiania oznacza, że to sam Chrystus działa przez nich, aby Jego królestwo rozszerzało się nadal na świecie³.

Modlitwa, która wyraża błaganie o przywrócenie zdrowia, jest zatem praktyką obecną od samego początku Kościoła. Może przybierać formę indywidualną lub wspólnotową – włączaną w kult liturgiczny bądź pozaliturgiczny. Niezwykle wyraźnie należy jednak podkreślić, że uzdrowienie dokonuje się przede wszystkim w sakramentach, zwłaszcza pokuty i pojednania oraz namaszczenia chorych. W nich ma miejsce zbawcze działanie Chrystusa związane z odpuszczeniem grzechów, darem łaski uświęcającej, umocnieniem, przywróceniem godności dziecka Bożego

---

² Wszystkie cytaty z Pisma Świętego za: *Pismo Święte Starego i Nowego Testamentu w przekładzie z języków oryginalnych* (Biblia Tysiąclecia), wyd. V na nowo oprac. i popr., Poznań 2003.

³ Por. S.T. Zarzycki, *Uzdrowienie przez sakramenty*, „Roczniki Teologiczne” 5(2014), s. 37; A. Lippi, *Preghiera di guarigione*, w: *Enciclopedia della preghiera*, red. C. Rossini, P. Sciadini, Città del Vaticano 2007, s. 316.

i przyjaźni z Bogiem⁴. Uzdrowienie jest mocno związane także z Eucharystią. *Mszał rzymski* zawiera formularz Mszy św. w intencji chorych, w której prosi dla nich o łaski duchowe i zdrowie⁵. W *Rytuale rzymskim*, w formularzach błogosławieństw chorych, znajdują się modlitwy o uzdrowienie⁶. W liturgii Wielkiego Piątku Kościół prosi Boga Ojca, aby „odwrócił od nas choroby [...], raczył dać [...] zdrowie chorym”⁷. Również w modlitwie po Komunii św. często pojawia się prośba, aby moc Eucharystii „przeniknęła ciało i duszę”⁸.

Po II Soborze Watykańskim, wraz z powstaniem i dynamicznym rozwojem licznych grup odnowy charyzmatycznej, szczególnie Odnowy w Duchu Świętym, nierzadko zapominano o sakramentach jako „zwyyczajnej” drodze uzyskania łaski uzdrowienia na rzecz praktykowanej we wspomnianych grupach modlitwy o uzdrowienie⁹. W ogólnej ocenie tych praktyk trudność sprawia to, że przedstawiciele grup odnowy charyzmatycznej w nieco odmienny jednak sposób wskazują obszary, które objąć powinna modlitwa o uzdrowienie. Zdaniem R. Kinasta modlitwa ta dotyczy trzech poziomów ludzkiej egzystencji: (1) dobrego samopoczucia fizycznego i środków do jego osiągnięcia; (2) ludzkiej godności, z którą złączona jest akceptacja człowieka przez siebie samego i innych oraz możliwość wchodzenia w interakcję z drugim człowiekiem; (3) moralności i duchowości¹⁰. P. Madre rozróżnia natomiast modlitwy o uzdrowie-

⁴ Por. P. Królikowski, *Uzdrowienia*, w: „Encyklopedia katolicka”, t. 19, kol. 1450; A. Gentili, M. Regazzoni, *Guarigione*, w: *Dizionario enciclopedico di spiritualità*, t. 2, red. E. Ancilli, Roma 1990, s. 1230-1231.

⁵ Zob. *Mszał rzymski dla diecezji polskich*, wyd. 2 poszerzone, Poznań 2010, s. 164”-165”.

⁶ Zob. *Obrzędy błogosławieństw dostosowane do zwyczajów polskich*, t. 1 i 2, Katowice 2004. Na ten temat zob. również A. Rojewski, *Błogosławieństwa w Kościele rzymsko-katolickim*, „*Studia Płockie*” 24(1996), s. 85-131.

⁷ *Mszał rzymski*, s. 140.

⁸ Por. J. Jagielka, *Uzdrowienie*, w: *Leksykon duchowości katolickiej*, red. M. Chmielewski, Lublin – Kraków 2002, s. 903.

⁹ Należy odnotować jednak, że aktualnie Katolicka Odnowa Charyzmatyczna akcentuje związek między uzdrowieniami a sakramentami i podejmuje modlitwę o uzdrowienie w oparciu o moc sakramentów, o czym świadczą wytyczne Komisji Doktrynalnej Międzynarodowej Służby Katolickiej Odnowy Charyzmatycznej: „Nawet wówczas, gdy posługa uzdrowienia odbywa się poza ramami liturgii, każde działanie Pana prowadzące do uzdrowienia postrzegamy w kontekście sakramentalnym” (Komisja Doktrynalna Międzynarodowej Służby Katolickiej Odnowy Charyzmatycznej, *Wskazówki do posługi modlitwą o uzdrowienie*, tł. K. Tomczak, Łódź 2008 [dalej: WPMU], s. 25).

¹⁰ Por. R. Kinast, *Healing*, w: *The New Dictionary of Catholic Spirituality*, red. M. Downey, Collegeville 1993, s. 466-467.

nie: (1) cielesne – skutkujące stopniowym zanikaniem fizycznych oznak choroby oraz jej przyczyn; (2) wewnętrzne – powodujące ustanie następstw, najczęściej o charakterze psychoafektywnym, wywołujących szok okoliczności, odległych w czasie i rzadko uświadomionych; (3) psychiczne – związane z zaburzeniami psychopatologicznymi; (4) duchowe – prowadzące do uświadomienia sobie bolesnych przeszkód hamujących duchowy rozwój osoby¹¹. Komisja Doktrynalna Międzynarodowej Służby Katolickiej Odnowy Charyzmatycznej, akceptując trzy fundamentalne obszary modlitwy o uzdrowienie fizyczne, psychologiczne i duchowe, wskazuje także na nowe formy tejże modlitwy: (1) uzdrowienia wspomnień; (2) uzdrowienia międzypokoleniowego¹²; (3) czy nawet uzdrowienia Ziemi¹³. Sygnalizując trudności, należy również wspomnieć o tzw. „spoczynku w Duchu Świętym”, który środowisko grup charyzmatycznych łączy z uzdrowieniem wewnętrznym¹⁴. Tym, co jednak rodzi naj-

¹¹ Por. P. Madre, *Modlitwa o uzdrowienie*, tł. M. Tryc-Ostrowska, „Communio” 3(1998), s. 128.

¹² Konferencja Episkopatu Polski podczas 370. Zebrania Plenarnego, które odbyło się w Warszawie w dniach 6-7 października 2015 roku, po zapoznaniu się z opinią Komisji Nauki Wiary w sprawie tzw. grzechu międzypokoleniowego i uzdrowienia międzypokoleniowego, na podstawie art. 9 *Statutu KEP* podjęła decyzję o zakazie celebrowania Mszy św. i wszelkich nabożeństw z modlitwą o uzdrowienie z grzechów pokoleniowych czy o uzdrowienie międzypokoleniowe (por. Konferencja Episkopatu Polski, *Uchwała nr 15/370/2015 Konferencji Episkopatu Polski z dnia 6 października 2015 r. w sprawie tzw. grzechu międzypokoleniowego i uzdrowienia międzypokoleniowego*, „Akta Konferencji Episkopatu Polski” 27[2015], s. 92; A. Siemieniowski, *Uzdrowienie międzypokoleniowe – między prawdą a pobożnościową fikcją*, w: *Obciążenia pokoleniowe. Uzdrowienie*, [brak inf. o red.], Warszawa 2015, s. 31-41).

¹³ Por. WPMU, s. 30-32.

¹⁴ Określenie „spoczynek w Duchu Świętym” oznacza doświadczenie religijne, w którym człowiek traci równowagę ciała i upada, a przyczynę tego upatruje się w działaniu Ducha Świętego. Osoba, która upada, zazwyczaj nie czuje żadnego bólu związanego z uderzeniem o podłogę czy jakieś przedmioty. Upadkowi towarzyszą czasem również inne zjawiska, jak śmiech, płacz, krzyk czy głośna modlitwa wychwalająca Boga (por. A. Rybicki, *Uzdrowienie w „spoczynku w Duchu Świętym” i jako owoc modlitwy wstawienniczej*, „Roczniki Teologiczne” 61[2014], z. 5, s. 67). Godny zauważenia jest fakt, iż krakowskie Wydawnictwo „M” opublikowało w 1998 roku tzw. *Dokumenty z Malines*, w których kard. L.J. Suenens w sześciu kolejnych pracach badał od strony doktrynalnej i pastoralnej podstawy działalności Odnowy w Duchu Świętym (*Dokumenty z Malines. Przyjdź Duchu Święty. Podstawowe dokumenty dotyczące Odnowy w Duchu Świętym w Kościele katolickim*, red. L.J. Suenens, Kraków 1998). Z niezrozumiałych jednak powodów w zbiorze tym umieszczono tylko pięć z istniejących dokumentów, pomijając szósty (L.J. Suenens, *Un phénomène controversé. „Le repos dans l’Esprit”*, Paris 1986), w którym kard. Suenens wypowiada się bardzo krytycznie o zjawisku „spoczynku w Duchu Świętym”. Według niego przyrównywanie „spoczynku

więcej kontrowersji, stanowi próba łączenia Mszy św. z charyzmatycznymi modlitwami o uzdrowienie. W odróżnieniu od celebracji liturgicznej modlitwy te charakteryzują się daleko posuniętą spontanicznością. To właśnie połączenie obrzędu liturgicznego ze spontaniczną modlitwą charyzmatyczną stało się swoistym znakiem czasu, a z drugiej strony przedmiotem kontrowersji¹⁵.

Dokumenty dotyczące modlitwy o uzdrowienie

Podczas II Soboru Watykańskiego podjęte zostały dwie wielkiej wagi decyzje dotyczące posługi uzdrowienia. Pierwsza z nich, zainicjowana przez kard. L.J. Suenensa, dotyczyła uwzględnienia nauczania o charyzmatach w Konstytucji dogmatycznej o Kościele¹⁶. Zgodnie z drugą, sakrament ostatniego namaszczenia nazwany został sakramentem namaszczenia chorych, podkreślając fakt, iż jako sakrament uzdrowienia nie powinien być przeznaczony tylko na ostatek chwile życia¹⁷. Choć ojcowie Soboru wiele miejsca poświęcili darom Ducha

---

w Duchu Świętym” do jakichkolwiek doznań mistycznych jest niczym nieusprawiedliwioną uzurpacją. W konsekwencji przestrzega przed tym zjawiskiem, wypunktowując płynące z niego niebezpieczeństwa duchowe (por. K. Lubowicki, *Posłowie*, w: Kongregacja Nauki Wiary, *Instrukcja „Ardens felicitatis desiderium” na temat modlitwy o uzdrowienie*, tł. K. Lubowicki, Wrocław 2003, s. 36; M.B. Agnew, *Charismatic Renewal*, w: *The New Dictionary of Catholic Spirituality*, red. M. Downey, s. 145).

¹⁵ Por. W. Nowacki, *Dlaczego Msze święte z modlitwą o uzdrowienie?*, „Pastores” 64(2014), nr 2 s. 140.

¹⁶ Sobór Watykański II, Konstytucja dogmatyczna o Kościele *Lumen gentium*, w: tenże, *Konstytucje. Dekrety. Deklaracje. Tekst polski, nowe tłumaczenie*, Poznań 2002, nr 12: „Ponadto ten sam Duch Święty nie tylko przez sakramenty i posługi uświęca i prowadzi Lud Boży i przyozdabia cnotami, ale «udzielając każdemu tak, jak chce» (1 Kor 12,11) swoich darów, rozdziela między wiernych w każdym stanie także specjalne łaski, przez które czyni ich zdolnymi i gotowymi do podejmowania rozmaitych dzieł lub funkcji mających na celu odnowę i dalszą skuteczną rozbudowę Kościoła, zgodnie ze słowami: «Wszystkim zaś objawia się Duch dla wspólnego dobra» (1 Kor 12,7)”. Por. A. Vanhoye, *I carismi nel Nuovo Testamento*, Roma 2011, s. 15-16.

¹⁷ „«Ostatnie namaszczenie», które także, i to lepiej można nazwać «namaszczeniem chorych», nie jest sakramentem przeznaczonym tylko dla tych, którzy znajdują się w krańcowym niebezpieczeństwie utraty życia. Odpowiednia zatem pora na przyjęcie tego sakramentu nastaje już wtedy, gdy wiernemu zaczyna zagrażać śmierć z powodu choroby lub starości” (Sobór Watykański II, Konstytucja o liturgii świętej *Sacrosanctum Concilium*, w: tenże, *Konstytucje. Dekrety. Deklaracje*, nr 73).

Świętego pożytecznym do budowania Kościoła, to jednak nie podejmowali tematu charyzmatu uzdrowień, jak również nie wspominali o posłudze modlitwy wstawienniczej wobec chorych i cierpiących.

Katechizm Kościoła katolickiego naucza o trzech sposobach, przez które może być realizowana służba chorym: obok posługi sakramentalnej możliwa jest opieka nad chorymi oraz modlitwa wstawiennicza¹⁸. Właśnie w kontekście modlitwy wstawienniczej w sposób znamieny wspomina o charyzmacie uzdrawiania, jednocześnie wskazując na jego celowość: „Duch Święty udziela niektórym specjalnego charyzmatu uzdrawiania, by ukazać moc łaski Zmartwychwstałego”¹⁹.

Fundamentalnym dokumentem dotyczącym analizowanej materii jest instrukcja *Ardens felicitatis desiderium*²⁰. W dokumencie tym Kongregacja Nauki Wiary nie ogranicza się wyłącznie do zarządzeń dyscyplinarnych. Te ostatnie stanowią tylko drugą, niezbyt obszerną część instrukcji. Poprzedza je część zawierająca aspekty doktrynalne, w której znajduje się przypomnienie istotnych elementów dotyczących chrześcijańskiego rozumienia choroby i uzdrowienia, modlitwy o zdrowie oraz charyzmatu uzdrawiania²¹.

Po wydaniu powyższej instrukcji Papieska Rada ds. Świeckich wraz z Międzynarodowymi Służbami Katolickiej Odnowy Charyzmatycznej (ICCRS) w 2001 roku zorganizowała Międzynarodowe Kolekwium na temat Modlitwy o Uzdrawienie²². Jednym z jego owoców była propozycja sformułowania praktycznego przewodnika dotyczącego posługi modlitwą uzdrowienia, uwzględniającego wytyczne Kongrega-

---

¹⁸ Por. *Katechizm Kościoła katolickiego*, Poznań 2002, nr 1509, 1516.

¹⁹ Tamże, nr 1508. Por. R. Pindel, *Charyzmaty uzdrowień – od Biblii do dokumentu Kongregacji Nauki Wiary*, w: *Instrukcja na temat modlitwy w celu osiągnięcia uzdrowienia od Boga z komentarzem teologicznym*, [brak inf. o red.], Kraków 2001, s. 51.

²⁰ Kongregacja Nauki Wiary, *Instrukcja na temat modlitw w celu osiągnięcia uzdrowienia pochodzącego od Boga Ardens felicitatis desiderium* (dalej: AFD), w: *W trosce o pełnię wiary. Dokumenty Kongregacji Nauki Wiary 1995 – 2000*, red. J. Królikowski, Z. Zimowski, Tarnów 2002, s. 95-104.

²¹ Por. M. Fiałkowski, *Modlitwa do Boga o uzdrowienie z choroby. Kilka refleksji na temat modlitwy o uzdrowienie na marginesie Instrukcji „Ardens felicitatis desiderium”*, „Ateneum Kapłańskie” 160(2013), z. 2(624), s. 228.

²² Teksty z tego Colloquium zebrane zostały w pracy: *Prayer for Healing: International Colloquium. Rome, 10-13 November 2001*, red. International Catholic Charismatic Renewal Services, Vatican City 2003.

cji Nauki Wiary. Dokument przygotowany został w 2007 roku przez Komisję Doktrynalną ICCRS²³.

Ostatnim dokumentem jest list *Iuvenescit Ecclesia* (15.05.2016), w którym Kongregacja Nauki Wiary analizuje relacje zachodzące między darami hierarchicznymi a charyzmatycznymi oraz przedstawia ich implikacje dla życia i misji Kościoła²⁴. W analizowanej materii szczególną wartość przedstawiają kryteria rozeznawania darów charyzmatycznych.

Normy dyscyplinarne odnośnie do modlitw o uzdrowienie

Każdy wierny ma prawo bez przeszkód zwracać się do Boga w modlitwach o uzyskanie uzdrowienia²⁵. Modlitwy te mogą być liturgiczne i nie-liturgiczne. Za liturgiczne uznać należy te, które znajdują się w księgach zatwierdzonych przez kompetentną władzę. Pozostałe zaś nie są modlitwami liturgicznymi²⁶. Zarówno jedne, jak i drugie mogą być organizowane w kościele lub w innym świętym miejscu, a także poza nimi²⁷.

Kompetencje biskupa diecezjalnego

Zgodnie z dyspozycją prawodawcy kodeksowego²⁸ zawartą w kan. 835 § 1 biskup diecezjalny jest szczególnym moderatorem życia liturgicznego w powierzonyj jego pieczy porcji Ludu Bożego²⁹. Jako szafarz odpo-

²³ WPMU.

²⁴ Por. Kongregacja Nauki Wiary, *List „Iuvenescit Ecclesia” do Biskupów Kościoła katolickiego na temat relacji między darami hierarchicznymi a charyzmatycznymi dla życia i misji Kościoła* (dalej: IE), w: strona internetowa <http://episkopat.pl/relacja-miedzy-darami-hierarchicznymi-a-charyzmatycznymi-list-kongregacji-nauki-wiary/>, dostęp z dn. 2.08.2016.

²⁵ Por. AFD, art. 1.

²⁶ Por. AFD, art. 2.

²⁷ Por. AFD, art. 1.

²⁸ *Kodeks prawa kanonicznego. Przekład polski zatwierdzony przez Konferencję Episkopatu*, Poznań 1984 (dalej: KPK).

²⁹ Według kan. 376 KPK biskupi mogą być *diecezjalni* i *tytularni*. Biskupem diecezjalnym jest biskup, którego trosce powierzona została jakaś diecezja (por. J.A. Renken, *Particular Churches and Their Groupings [cc. 368-572]*, w: *New Commentary on the Code of Canon Law*, red. J.P. Beal, J.A. Coriden, T.J. Green, New York 2000, s. 512-513). Według kan. 381 § 2 KPK, jeśli co innego nie wynika z natury rzeczy lub z prze-

wiedzialny za kult Boży jest zobowiązany regulować, promować i strzec całe życie liturgiczne swojego Kościoła partykularnego. Z tego powodu ma obowiązek i prawo do czuwania nad tym, aby normy ustalone przez kompetentną władzę kościelną były wiernie przestrzegane, w szczególności zaś, aby każdy – duchowny i świecki – pełnił tylko tę funkcję, która mu przysługuje, a nie inną, bez wprowadzania jakichkolwiek zmian w obrzędach sakramentalnych lub sprawowaniu liturgii, które odzwierciedlałyby osobistą wrażliwość czy preferencje³⁰. Na tej podstawie Kongregacja Nauki Wiary przypomina, iż bez wyraźnej zgody biskupa diecezjalnego nikt nie może organizować ani prowadzić modlitw o uzdrowienie. Bez zgody tej nawet kardynałowie i biskupi nie mogą nimi kierować lub tylko w nich uczestniczyć. Co więcej, biskup diecezjalny ma prawo ze słusznych powodów odmówić zgody na taki udział innemu biskupowi³¹.

Do biskupa diecezjalnego w powierzonym mu Kościele należy także wydawanie w sprawach liturgicznych norm, które obowiązują wszystkich³², zawsze jednak z zachowaniem tego, co ustalił ustawodawca wyższy³³. Kompetencja ta dotyczy zatem również modlitw w celu uzyskania uzdrowienia. Stanowiąc prawo liturgiczne, biskup diecezjalny powinien troszczyć się o to, aby do pobożnych praktyk lub samych nabożeństw liturgicznych nie wprowadzono modlitw, śpiewów i muzyki przynoszącej

---

pisu prawa, z biskupem diecezjalnym są zrównani w prawie ci, którzy stoją na czele następujących Kościołów partykularnych: prałatury terytorialnej, opactwa terytorialnego, wikariatu apostołskiego, prefektury apostołskiej oraz administratury apostołskiej erygowanej na stałe (por. kan. 368). Z biskupem diecezjalnym zrównani są także: ordynariusz wojskowy, ordynariusz ordynariatu personalnego dla anglikanów przystępujących do pełnej wspólnoty z Kościołem katolickim oraz administrator apostołski Personalnej Administratury Apostołskiej Świętego Jana Marii Vianneya. Na temat pojęcia biskupa diecezjalnego zob. M. Sitarz, *Słownik prawa kanonicznego*, Warszawa 2004, s. 24; J. Krukowski, *Biskupi*, w: *Komentarz do Kodeksu Prawa Kanonicznego. Księga II. Lud Boży. Część I. Wierni chrześcijanie. Część II. Ustrój hierarchiczny Kościoła*, t. II/1, red. tenże, Poznań 2005, s. 229-272; P. Lewandowski, *Kompetencje biskupa diecezjalnego dotyczące sądownictwa kościelnego w przedmiocie procesów małżeńskich według kodeksu prawa kanonicznego z 1983 roku i instrukcji procesowej *Dignitas connubii**, w: *Kościół lokalny w Kościele Chrystusa*, red. R. Kantor, Kraków 2015, s. 112-114; J.A. Renken, *Particular Churches and the Authority Established in Them. Commentary on Canons 368-430*, Ottawa 2011, s. 89-204.

³⁰ Por. Kongregacja ds. Biskupów, *Dyrektorium „Apostolorum Successores” o pasterskiej postudze biskupów* (dalej: AS), w: *Ustrój hierarchiczny Kościoła. Wybór źródeł*, red. i oprac. W. Kacprzyk, M. Sitarz, Lublin 2006, nr 146.

³¹ Por. AFD, art. 4 § 3.

³² Por. KPK, kan. 838 § 4.

³³ Por. AS, nr 146.

szkodę prawdziwemu duchowi chrześcijańskiemu, przybierających charakter świecki. Jeżeli teksty modlitw i śpiewów, jakimi posługują się wierni w liturgii sprawowanej w języku narodowym, nie uzyskały aprobaty Stolicy Apostolskiej lub krajowej konferencji biskupów, wymagają one aprobaty biskupa diecezjalnego³⁴. Warto także zwrócić uwagę na fakt, iż biskup diecezjalny, gdy istotnie domaga się tego dobro dusz, zachowując normy wydane przez Stolicę Apostolską, jest kompetentny zgłosić na konferencji biskupów uzasadniony i jasny wniosek dotyczący przeprowadzenia stosownych eksperymentów liturgicznych. *Ratio legis* takiego działania należy upatrywać w trosce o zachowanie gorącej i autentycznej wiary oraz w lepszym dostosowaniu form liturgicznych do mentalności współczesnego człowieka i życia religijnego wspólnoty wiernych³⁵.

Biskup diecezjalny, jako stróż życia liturgicznego w powierzonym sobie Kościele partykularnym, zobowiązany jest do troski, aby obowiązujące normy liturgiczne były przestrzegane zawsze, przez wszystkich i wszędzie³⁶. W analizowanej materii ma zachować czujność, aby nie dochodziło do łączenia w jednej celebracji form modlitwy liturgicznej z modlitwami Nieliturgicznymi³⁷. Również korzystanie ze środków społecznego przekazu – w sposób szczególny telewizji – podczas modlitw o uzdrowienie, liturgicznych czy pozaliturgicznych, powinno znajdować się pod uważnym nadzorem biskupa diecezjalnego³⁸. Troska o zachowanie norm liturgicz-

³⁴ Por. Kongregacja ds. Biskupów, *Instrukcja „Ecclesiae Imago” na temat pasterskiej posługi biskupów*, w: *Ustrój hierarchiczny Kościoła*, red. i oprac. W. Kacprzyk, M. Sitarz, nr 90d.

³⁵ Por. tamże, nr 84.

³⁶ Por. Jan Paweł II, *Posynodalna adhortacja apostolska „Pastores Gregis” o biskupiej posłudze Ewangelii Jezusa Chrystusa dla nadziei świata* (dalej: PG), w: *Ustrój hierarchiczny Kościoła*, red. i oprac. W. Kacprzyk, M. Sitarz, nr 35.

³⁷ Por. AFD, art. 5 § 2.

³⁸ Por. AFD, art. 6. Więcej na ten temat zob. A. Słowikowska, *Ochrona przekazu wiary w mediach. Aspekt kanoniczny*, w: *Media – wartości – prawo*, red. R. Szychmiller, Olsztyn 2008, s. 39-47; R. Kantor, *Nowoczesne środki społecznego przekazu w posłudze ewangelizacyjnej Kościoła katolickiego. Niektóre uwagi na kanwie kan. 822 KPK*, w: *Wychowanie a wyzwania ponowoczesności*, red. E. Osewska, Warszawa 2011, s. 183-199; P. Lewandowski, *Kompetencje biskupa diecezjalnego dotyczące środków społecznego przekazu w Kodeksie Prawa Kanonicznego z 1983 roku i polskim pokodeksowym ustawodawstwie partykularnym*, Tarnów 2015; tenże, *Kompetencje biskupa diecezjalnego dotyczące środków społecznego przekazu w Kodeksie Prawa Kanonicznego z 1983 roku*, w: *Kodeks Prawa Kanonicznego w badaniach młodych naukowców*, t. 2, red. M. Sitarz, Lublin 2015, s. 107-126; A. Scasso, *La Chiesa e gli strumenti di*

nych może wiązać się z koniecznością zdecydowanej i przeprowadzonej w odpowiednim czasie korekty niewłaściwych zachowań i wykluczenia arbitralnych decyzji na płaszczyźnie liturgicznej³⁹. Autorytatywna interwencja biskupa diecezjalnego konieczna jest zatem wtedy, gdy w nabożeństwach o uzdrowienie – tak liturgicznych, jak i pozaliturgicznych – występują nadużycia, w przypadku jawnego zgorzenia lub kiedy ma miejsce poważne naruszenie norm liturgicznych i dyscyplinarnych⁴⁰.

Należy pamiętać również o tym, że wszystkie charyzmaty wymagają dogłębnego rozeznania w Kościele, zaś odpowiedzialność za rzetelne wypełnienie tego obowiązku spoczywa przede wszystkim na biskupie diecezjalnym⁴¹.

Kryteria rozeznawania charyzmatów

Zgromadzenia modlitewne w celu otrzymania uzdrowienia mogą być dwojakiego rodzaju: jedne zakładają prawdziwy lub pozorny charyzmat uzdrawiania, inne zaś nie odwołują się do niego. „Aby tym spotkaniom można było przypisać ewentualny charyzmat, musi się w ich trakcie zaznaczyć – jako decydujący dla skuteczności modlitwy – udział jakichś pojedynczych osób, na przykład tych, którzy przewodniczą spotkaniu”⁴². Kongregacja Nauki Wiary, odwołując się do nauczania św. Pawła: „Wszystko zaś sprawia jeden i ten sam Duch, udzielając każdemu tak, jak chce” (1 Kor 12,11), przypomina, że charyzmatu uzdrawiania nie można przypisywać określonej grupie wiernych:

„[...] w spotkaniach modlitewnych zorganizowanych celem prośby o uzdrowienie, byłoby niedopuszczalne przypisywanie «charyzmatu uzdrowienia» pewnej kategorii uczestników, na przykład kierownikom grupy. Nie pozostaje nic innego, jak zawierzyć suwerennej woli Ducha

---

comunicazione sociale. Sviluppi e prospettive nel 25° anniversario della promulgazione del Codice di Diritto Canonico, „Angelicum” 85(2008), s. 115-134.

³⁹ Por. PG, nr 35.

⁴⁰ Por. AFD, art. 10.

⁴¹ Por. WPMU, s. 28.

⁴² AFD, art. 5.

Świętego, który daje pewnym osobom specjalny charyzmat uzdrawiania, aby ukazać moc łaski Zmartwychwstałego⁴³.

Charyzmaty, chociaż są udzielane pojedynczym osobom, często stają się zaczynem wspólnoty:

„Dary charyzmatyczne, w ich praktykowaniu mogą rodzić bliskość, pokrewieństwo i więzi duchowe, poprzez które w bogactwie charyzmatu – poczynając od osoby założyciela – mogą uczestniczyć i które mogą pogłębiać inni, tworząc w ten sposób prawdziwe rodziny duchowe. Zrzeszenia kościelne w swych rozmaitych formach ukazują się zatem jako dzielenie darów charyzmatycznych. Ruchy kościelne i nowe wspólnoty ukazują, jak pewien określony charyzmat oryginalny może skupiać wokół siebie wiernych i pomagać im w pełnym przeżywaniu swojego powołania chrześcijańskiego i swego stanu życia w służbie misji kościelnej⁴⁴.

Z tego też względu charyzmatom i powstającym wokół nich nowym wspólnotom modlitewnym powinni towarzyszyć pasterze Kościoła. Ich obowiązkiem jest weryfikacja autentyczności tych darów, mając na względzie nieprzewidywalność charyzmatów wzbudzanych przez Ducha Świętego.

Kongregacja Nauki Wiary przywołuje osiem kryteriów służących rozeznaniu prawdziwie eklezjalnego charakteru charyzmatów: (1) prymat powołania każdego chrześcijanina do świętości; (2) zaangażowanie w misyjne głoszenie Ewangelii; (3) wyznanie wiary katolickiej; (4) świadectwo rzeczywistej komunii z całym Kościołem; (5) uznanie i szacunek dla wzajemnej komplementarności innych komponentów charyzmatycznych w Kościele; (6) akceptacja czasu próby w rozpoznawaniu charyzmatów; (7) obecność darów duchowych, takich jak miłość, radość, pokój, człowieczeństwo, gorliwe życie życiem Kościoła, większe żywe zaangażowanie w słuchanie i rozważanie słowa Bożego, ożywienie umiłowania modlitwy, kontemplacji, życia liturgicznego i sakramentalnego, działalność na rzecz wzrostu powołań

---

⁴³ AFD, art. 5. Por. M.T. Sokołowski, *Uzdrowiająca Eucharystia czyli słowo o organizowaniu modlitw o uzdrowienie*, „Ateneum Kapłańskie” 160(2013), z. 2(624), s. 238.

⁴⁴ IE, nr 16.

do chrześcijańskiego małżeństwa, do sakramentalnego kapłaństwa i do życia konsekrowanego; (8) wymiar społeczny ewangelizacji⁴⁵.

W korelacji różnych darów w Kościele istotne są dwa elementy. Z jednej strony potrzeba, aby grupy charyzmatyczne uznały władzę pasterzy Kościoła jako część swojego życia chrześcijańskiego, ze szczerym pragnieniem bycia przez tę władzę uznanymi, przyjętymi i jeśli zaistnieje taka potrzeba – oczyszczonymi, oddając się na służbę misji eklezjalnej. Z drugiej zaś strony pasterze Kościoła, rozpoznając i towarzysząc charyzmatom, zobowiązani są z otwartością przyjąć to, co Duch Święty budzi we wspólnocie kościelnej, uwzględniając ten fakt w działalności duszpasterskiej i podkreślając znaczenie charyzmatów jako rzeczywistego bogactwa dla dobra wszystkich ludzi⁴⁶.

Zasady przewodniczenia modlitwom o uzdrowienie

Modlitwom o uzdrowienie przewodniczyć mogą zarówno duchowni, jak i świeccy. Jeżeli odbywają się w zwyczajnych miejscach zgromadzeń wiernych, stosowne jest, aby były prowadzone przez wyświęconego szafarza⁴⁷. Przewodniczący modlitwom o uzdrowienie zobligowani są do uzyskania wyraźnego zezwolenia biskupa diecezjalnego (nie wykluczając sytuacji, gdy nabożeństwa te organizowane są przez innych biskupów, a nawet kardynałów, lub gdy oni w nich uczestniczą)⁴⁸. Osoby zaangażowane w przygotowanie wspomnianych nabożeństw, w ich realizacji mają obowiązek stosowania się do norm dyscyplinarnych i liturgicznych wydanych przez kompetentną władzę kościelną⁴⁹.

---

⁴⁵ Por. IE, nr 18. Katolicka Odnowa Charyzmatyczna często odwołuje się do przemówienia papieża Pawła VI z okazji II Międzynarodowej Konferencji Liderów z 19 maja 1975 roku, w którym – w nawiązaniu do nauczania św. Pawła Apostoła – wskazane zostały trzy kryteria niezbędnego rozeznawania darów Ducha Świętego: (1) wierność wobec autentycznej doktryny wiary; (2) przyjmowanie darów duchowych z wdzięcznością; (3) pierwszeństwo miłości (zob. Paweł VI, *Błogosławieństwo dla Kościoła i dla świata*, w: *Wtedy stanął Piotr...* (Dz 2,14). *Zbiór wypowiedzi papieskich skierowanych do Katolickiej Odnowy Charyzmatycznej od jej powstania do roku 2002*, red. O. Pesare, Kraków 2001, s. 23-25).

⁴⁶ Por. IE, nr 20.

⁴⁷ Por. AFD, art. 1.

⁴⁸ Por. AFD, art. 4 § 3.

⁴⁹ Por. AFD, art. 4 § 2. Zob. W. Nowacki, *Charyzmat uzdrawiania – zachęta czy ograniczenie? Komentarz do Instrukcji Kongregacji Nauki Wiary*, w: *Instrukcja na temat modlitwy w celu osiągnięcia uzdrowienia*, [brak inf. o red.], s. 35-44.

Liturgiczne modlitwy o uzdrowienie powinny być sprawowane zgodnie z przepisaniem obrzędem, w odpowiednim stroju liturgicznym wskazanym w *Rytuale rzymskim*⁵⁰. Pozaliturgiczne modlitwy o uzdrowienie prowadzić należy w odmienny sposób od nabożeństw liturgicznych (Kongregacja Nauki Wiary proponuje spotkania modlitewne lub czytanie słowa Bożego)⁵¹, tak aby nie dochodziło do sytuacji mieszania wolnych modlitw pozaliturgicznych z właściwymi nabożeństwami liturgicznymi⁵². Zasada ta jest przypomniana również w nr 7 § 1 analizowanej instrukcji, w którym prawodawca wyraźnie zakazuje w trakcie sprawowania Najświętszej Eucharystii i liturgii godzin wprowadzania jakichkolwiek modlitw o uzdrowienie – tak liturgicznych, jak i pozaliturgicznych. Jeśli konkretne formy modlitwy liturgicznej dopuszczają włączenie specjalnych intencji modlitwy o uzdrowienie chorych do modlitwy powszechnej, można z tego prawa skorzystać, zachowując odpowiednie przepisy⁵³. Bezwzględnie niedopuszczalne jest także łączenie modlitw egzorcyzmu z celebracjami w celu uproszenia uzdrowienia – zarówno liturgicznymi, jak i Nieliturgicznymi⁵⁴.

Komisja Doktrynalna ICCRS poleca odpowiedzialnym za prowadzenie modlitw o uzdrowienie troskę o to, aby Msza św. i Najświętszy Sakrament nigdy nie były traktowane instrumentalnie i marginalizowane na korzyść tych modlitw. Zawsze musi być zachowana właściwa

---

⁵⁰ Por. AFD, art. 3 § 1.

⁵¹ Por. AFD, art. 5 § 1.

⁵² Por. AFD, art. 5 § 2.

⁵³ Por. AFD, art. 7 § 2.

⁵⁴ Por. AFD, art. 8 § 2-3; Cz. Krakowiak, *Modlitwy o uzdrowienie chorych*, s. 37. Kongregacja Nauki Wiary w art. 8 § 1 przypomina, że posługa egzorcyzmu ma być sprawowana w ścisłej zależności od biskupa diecezjalnego, zgodnie z kan. 1172 KPK (tłumaczenie AFD zawarte w zbiorze *W trosce o pełnię wiary. Dokumenty Kongregacji Nauki Wiary 1995 – 2000* [red. J. Królikowski, Z. Zimowski], błędnie wskazuje kan. 172 KPK), listem *Inde ab aliquot annis* (List do ordynariuszy miejsca przypominający niektóre normy dotyczące egzorcyzmów *Inde ab aliquot annis*, w: *W trosce o pełnię wiary. Dokumenty Kongregacji Nauki Wiary 1966 – 1994*, red. i tł. J. Królikowski, Z. Zimowski, Tarnów 1995, s. 289-290) oraz *Rytuałem rzymskim (Egzorcyzmy i inne modlitwy błagalne*, wyd. wzorcowe, Katowice 2010). Na ten temat zob. również J. Zięba, *Egzorcycyści. Historia, teologia, prawo, duszpasterstwo*, Kraków 2012; T. Syczewski, *Egzorcyzmy i inne modlitwy błagalne w obowiązującym prawodawstwie Kościoła łacińskiego*, „Studia Teologiczne: Białystok, Drohiczyń, Łomża” 28(2010), s. 165-176; M. Saj, *Prawno-duszpasterskie aspekty posługi egzorcysty*, „Annales Canonici” 3(2007), s. 217-229; J. Grob, *The Canon Law on the Rite of Major Exorcism*, „Studia Canonica” 44(2010), s. 149-188; F. Marini, *La liturgia dell'esorcismo*, „Quaderni di Diritto Ecclesiale” 27(2014), s. 56-68.

im celowość, czyli doprowadzenie wiernych do duchowej komunii z Chrystusem⁵⁵. Sprawowanie Eucharystii, adoracja Najświętszego Sakramentu czy jakakolwiek inna celebracja liturgiczna nie może być zatem traktowana jako „dogodna sposobność” do modlitwy o uzdrowienie. Natomiast wiara w rzeczywistą obecność Chrystusa w Eucharystii sprzyja zarówno uwielbianiu Go, jak i kierowaniu do Niego prośby o łaskę uzdrowienia⁵⁶. Niezależnie od tego, czy posługa uzdrowienia prowadzona jest w połączeniu z liturgią, czy też poza nią, powinno jej towarzyszyć głoszenie słowa Bożego⁵⁷.

Przewodniczący modlitwom o uzdrowienie – zarówno liturgicznym, jak i pozaliturgicznym – zobowiązani są dokładać wszelkich starań, by w zgromadzeniu utrzymywała się atmosfera prawdziwej pobożności, oraz zachowywać niezbędną roztropność, szczególnie gdy wśród uczestników nastąpi uzdrowienie. W przypadku, gdyby w czasie modlitw taki fakt zaistniał, po zakończonej celebracji powinni sumiennie zebrać ewentualne świadectwa i przedstawić je kompetentnej władzy kościelnej⁵⁸. Istotne jest, aby uzdrowienie postrzegać nie jako osobne, indywidualne zdarzenie, ale przede wszystkim jako moment łaski w długotrwałym procesie nawrócenia ludzi, którzy tej łaski doświadczyli. Przewodniczący modlitwom o uzdrowienie mają koncentrować się na głoszeniu Jezusa Chrystusa, unikać zaś zbytniego polegania na metodach czy technikach, które pomniejszałyby wagę wiary i modlitwy⁵⁹.

Wnioski

Przeprowadzona w niniejszym artykule analiza aktualnego prawodawstwa Kościoła w odniesieniu do modlitw w celu osiągnięcia uzdrowienia pochodzącego od Boga pozwala wyprowadzić następujące wnioski:

1. Modlitwa, która wyraża błaganie o przywrócenie zdrowia, jest praktyką obecną od samego początku Kościoła. Każdy wierny ma

---

⁵⁵ Por. WPMU, s. 36.

⁵⁶ Por. W. Nowacki, *Dlaczego Msze święte z modlitwą o uzdrowienie?*, s. 143.

⁵⁷ Por. WPMU, s. 36.

⁵⁸ Por. AFD, art. 9.

⁵⁹ Por. WPMU, s. 37.

prawo bez przeszkód zwracać się do Boga w modlitwach o uzyskanie uzdrowienia.

2. Uzdrowienie dokonuje się przede wszystkim w sakramentach: pokuty i pojednania, namaszczenia chorych oraz Eucharystii. Kościół dopuszcza również inne modlitwy o uzyskanie uzdrowienia, liturgiczne i nieliturgiczne.

3. Zagadnienia modlitw o uzdrowienie oraz relacji między darami hierarchicznymi a charyzmatycznymi podejmują dokumenty Kongregacji Nauki Wiary (instrukcja *Ardens felicitatis desiderium* i list *Iuvenescit Ecclesia*) oraz *Wskazówki do postęgi modlitwą o uzdrowienie* Komisji Doktrynalnej Międzynarodowej Służby Katolickiej Odnowy Charyzmatycznej.

4. Biskup diecezjalny – jako moderator życia liturgicznego w powierzonym sobie Kościele partykularnym – wyraża zgodę na organizowanie i prowadzenie modlitw o uzdrowienie; wydaje normy liturgiczne w tej materii i czuwa, aby były one wiernie przestrzegane; autorytatywnie interweniuje w sytuacji zgorznięcia, nadużycia lub gdy naruszone zostaną przepisy dyscyplinarne albo liturgiczne.

5. Do kompetencji pasterzy Kościoła należy także interpretacja autentyczności charyzmatów uzdrowienia. Pomocą w tej materii służą kryteria rozeznania eklezjalnego charakteru darów charyzmatycznych opracowane przez Kongregację Nauki Wiary.

6. Jeżeli modlitwy o uzdrowienie zanoszone są w kościele lub innym świętym miejscu, stosowne jest, aby były one prowadzone przez wyświęconego szafarza. Przewodniczący modlitwie ma obowiązek stosowania się do norm prawnych wydanych przez kompetentną władzę kościelną.

7. Nie wolno łączyć ze sobą spontanicznych modlitw pozaliturgicznych z właściwymi nabożeństwami liturgicznymi. Zabronione jest także wprowadzanie modlitw o uzdrowienie w celebrację Eucharystii, innych sakramentów oraz liturgii godzin. Modlitwy egzorcyzmu powinny być oddzielone od nabożeństw w celu osiągnięcia uzdrowienia pochodzącego od Boga.

8. W czasie nabożeństw o uzyskanie uzdrowienia wymaga się utrzymywania atmosfery prawdziwej pobożności i zachowania niezbędnej roztropności.